

ЯМКОВИЙ Олександр

канд. пед. наук, молодший науковий співробітник

лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах,

Інститут професійної освіти НАПН України,

Київ, Україна

ЯМКОВА Тетяна

викладачка ВСП «Фаховий коледж інженерії, управління та землевпорядкування Національного авіаційного університету»,

Київ, Україна

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. На основі системного підходу моніторинг розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів: мета, завдання, об'єкт вивчення, суб'єкт організації, методи збирання інформації, критерії та показники оцінки якості підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: якість освіти, моніторинг якості професійної підготовки фахівців, критерії якості освіти.

MONITORING OF THE QUALITY OF PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS IN VOCATIONAL TRAINING INSTITUTIONS

Abstract. On the basis of a systemic approach, monitoring is considered as a set of interrelated elements: goal, task, object of study, entity of the organization, methods of gathering information, criteria and indicators for evaluating the quality of training of future specialists.

Key words: quality of education, monitoring of the quality of professional training of specialists, criteria of the quality of education.

Однією з актуальних сучасних проблем професійної освіти є оцінювання якості професійної підготовки майбутніх фахівців, визначення критеріїв та показників якості освіти. Під якістю професійної підготовки майбутніх фахівців слід розуміти відповідність результатів навчання до вимог кваліфікаційних стандартів (за наявності), освітньо-професійних програм, запитів суспільства, ринку праці, роботодавців та самої особистості. Саме впровадження моніторингу якості професійної підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти створює можливості для забезпечення всіх учасників освітнього процесу об'єктивною і точною інформацією про стан професійної підготовки, проведення його аналізу та внесення необхідних коректив у планування та роботу коледжу для удосконалення освітнього процесу.

Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив, що серед вчених-педагогів не існує єдиного підходу щодо тлумачення цього поняття. Під моніторингом в освіті вчені розуміють: вироблення нових знань про стан системи, у якій відбуваються зміни, з наступним прийняттям управлінського рішення [1, с. 137-139]; діагностику, оцінку і прогнозування стану педагогічного процесу: відслідкування його ходу, результатів, перспектив [2, с. 18]; систему збору, обробки, зберігання і поширення інформації про освітню систему або окремі її елементи, яка зорієнтована на інформаційне забезпечення управління, дає змогу виносити судження про стан об'єкта в будь-який момент часу і може забезпечити прогноз його розвитку [3, с. 82].

Найчастіше під педагогічним (освітнім) моніторингом розуміють спеціально створену систему збору, обробки, зберігання і поширення інформації про стан освіти, прогнозування на підставі об'єктивних даних динаміки і основних тенденцій її розвитку та розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування певної освітньої галузі.

Провідними вимогами до педагогічного моніторингу дослідники визначають: об'єктивність оцінювання, що означає створення рівних умов для всіх учасників; валідність, тобто повна і всебічна відповідність контрольних завдань змісту досліджуваного матеріалу, чіткість критеріїв виміру й оцінки, можливість підтвердження результатів; надійність – сталість результатів, що отримуються при повторному контролі, який проводять інші особи; систематичність, що означає проведення етапів і видів моніторингу в певній послідовності та за відповідною системою; гуманістична спрямованість, що передбачає створення умов доброзичливості, довіри, поваги до особистості, позитивного емоційного клімату [4, с. 82].

Одним з різновидів педагогічного моніторингу є моніторинг якості професійної підготовки майбутніх фахівців. Під моніторингом якості професійної підготовки фахівців в закладах фахової передвищої освіти розумітимемо систему діагностичних заходів та процедур, спрямованих на отримання достовірної інформації про поточний стан професійної підготовки здобувачів освіти за освітньо-професійним ступенем фаховий молодший бакалавр з метою подальшого його аналізу та внесення необхідних змін для удосконалення освітнього процесу.

Моніторинг якості професійної підготовки фахівців є складним педагогічним явищем, яке можна розглядати і як систему, і як процес, що здійснюється під час збирання, обробки, систематизації, аналізу, оцінки та інтерпретації моніторингової інформації, прогнозу подальшого розвитку та складання коригувальних заходів.

Як система моніторинг є сукупністю таких елементів: мета, об'єкт, суб'єкти здійснення моніторингу, комплекс критеріїв та показників моніторингу та оцінювальні процедури (інструментарій). Цільові установки моніторингу варіативні, але, як правило, мають загальну спрямованість – підвищення якості освіти. Об'єктом моніторингу якості професійної підготовки фахівців у коледжах є сам процес професійної підготовки, а суб'єктами виступають студенти, викладачі, адміністрація, роботодавці, які зацікавлені у визначенні якості підготовки та пошуку шляхів її підвищення. Інструментарієм моніторингової діяльності є сукупність різноманітних форм статистичної звітності, анкет, опитувальних листів, тестів та інших психолого-педагогічних вимірювальних інструментів, які використовують суб'єкти моніторингу у своїй діяльності.

Якщо розглядати моніторинг на основі системного підходу то він містить два компоненти: результуючий (критерії та показники, що дозволяють відстежувати якість результату підготовки здобувачів освіти на різних етапах навчання в закладі освіти) та процесуальний (критерії якості умов здійснення освітнього процесу та критерії якості реалізації освітнього процесу).

Якість результату освітнього процесу визначаємо, як інтегральну характеристику професійних і особистісних якостей майбутнього фахівця. Відповідно, критерії якості результатів будуть призначені для відстеження професійних і особистісних якостей майбутніх фахівців. До критеріїв якості результату освітнього процесу у закладах фахової передвищої освіти можна віднести успішність студентів (поточна атестація навчальних досягнень студентів, результати проміжної і підсумкової атестації, результат захисту курсових робіт (проектів), результати державної атестації, результати опитування випускників про якість підготовки); готовність студентів до продовження освіти; рівень сформованості професійних компетенцій; рівень сформованості професійних якостей; задоволеність роботодавців тощо.

Критерії та показники, які можуть використовуватися для оцінювання якості умов здійснення освітнього процесу представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії і показники якості умов здійснення освітнього процесу

Критерії	Показники
1. Потенціал абітурієнтів	Середній бал в атестаті; результати складання вступних іспитів; успішність навчання на підготовчих курсах; результат зовнішнього незалежного тестування; рівень мотивації до професії; соціальна характеристика абітурієнта.

продовження таблиці 1

2. Кадрове забезпечення	Кількість викладачів, які мають певні кваліфікаційні категорії, педагогічні звання, науковий ступінь, досвід педагогічної роботи, підвищення кваліфікації.
3. Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу	Достатня кількість аудиторій для теоретичного навчання та лабораторій для практичної підготовки; наявність комп'ютерних аудиторій, підключених до мережі Internet; наявність бібліотеки з читальним залом; наявність спортивного залу з необхідним обладнанням, спортивного майданчика; наявність гуртожитку.
4. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення освітнього процесу	Достатня кількість підручників, посібників, іншої навчальної та навчально-методичної літератури; відповідність змісту планів, програм, методичної літератури державним стандартам; рівень інформатизації процесу підготовки; наявність комп'ютерних програм, що забезпечують інформаційно-комунікаційну підготовку тощо.

Оцінювання якості реалізації освітнього процесу може бути здійснено за критеріями і показниками представленими в таблиці 2.

Таблиця 2

Критерії і показники якості реалізації освітнього процесу

Критерії	Показники
1. Рівень організації освітнього процесу	Здійснення загального менеджменту у закладі освіти, включаючи управління персоналом, інфраструктурою, матеріальними й інформаційними ресурсами тощо; реалізація академічної мобільності; здійснення навчально-виховної роботи та різних видів практик студентів.
2. Якість методів навчання	Використання сучасних технологій під час занять; використання інтерактивних методів навчання; використання інформаційно-комунікаційних технологій.
3. Якість контролю	Різноманітність видів контрольних завдань; впровадження комп'ютерного тестування; рейтингової оцінки знань.

Практична реалізація моніторингу якості підготовки фахівців закладів фахової передвищої освіти може здійснюватись на рівні циклової комісії, відділення та коледжу. Зокрема, в коледжі на рівні відділення систематично проводяться такі заходи: аналіз результатів атестацій та заліково-екзаменаційних сесій; аналіз відомостей про відвідування занять; проведення індивідуальної роботи зі студентами, з'ясування причин, що зумовлюють труднощі у навчанні; проведення директорського контролю знань студентів тощо. Циклові комісії забезпечують: якісне навчально-методичне забезпечення та якісне викладання навчальних дисциплін; систематичне проведення всіх видів поточного та підсумкового контролю; оцінювання та діагностування рівня навчальних досягнень студентів; постійний зворотній зв'язок з структурними підрозділами коледжу з питань відвідування занять, успішності, практичного навчання тощо.

Таким чином, моніторинг дозволяє закладам професійної освіти здійснювати багаторівневу оцінку якості в сфері забезпечення професійної підготовки своїх випускників та визначати стратегію свого розвитку на більш високий рівень.

Список використаних джерел:

1. Подмазін С. І. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління освітніми системами. *Освіта і управління*, 1997. №1. С. 137–139.
2. Стефановская Т.А. Педагогика: наука и искусство. Москва: Совершенство, 1998. 368 с.
3. Майоров А. Н. Мониторинг в образовании. Книга 1. СПб.: Изд-во «Образование-Культура», 1998. 344 с.
4. Бодненко Д. М., Жильцов О. Б., Лещинський О. Л., Мазур Н. П. Моніторинг навчальної діяльності: навчальний посібник. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. 276 с.